

**LA DESPĂRȚIREA DE ISTORICUL
IOAN CAPROȘU (1934-2021)***

Dumitru VITCU**

În ziua de vineri, 9 aprilie, anul curent, a plecat dintre noi, pe calea fără de întoarcere, un mare iubitor și cunoscător al fostei capitale moldave, Iașii, istoricul și cercetătorul, prietenul și omul de cultură, dascălul și îndrumătorul științific, Prof. univ. dr. **Ioan Caproșu**, membru de onoare al Academiei Române. S-a stins din viață, parcă, pe neașteptate, mai ales pentru cei care-i mai frecventam biroul în ultima vreme, deși semnele unei suferințe fizice, accentuate progresiv de durerea sufletească pricinuită de pierderea soției, i-au marcat, cu destulă evidență, existența ultimilor ani. Mereu tulburat de apăsătoarea singurătate domiciliară, își căuta refugiul aproape zilnic în biroul său de la Universitate, luminându-se la față ori de câte ori un oaspete îi trecea pragul; numai că și numărul acestora se cam împușinase în condițiile generate de efectele pandemiei de coronavirus la nivelul întregii societăți.

Născut într-o familie modestă din nordul extrem al Țării Moldovei, în localitatea dorohoiană Mitoc de pe malul Prutului, în ziua de 26 august 1934, Ioan Caproșu a urmat cursurile școlii primare

* O versiune a acestui text a apărut în revista „Scriptor”, Iași, an VII, nr. 7-8, 2021, p. 123-128.

** Institutul de Istorie „A. D. Xenopol” al Academiei Române, Iași – România.

în satul natal, în condițiile grele dictate de anii ultimei conflagrații mondiale, apoi pe cele gimnaziale în vechiul târg Săveni și pe cele preuniversitare în cadrul binecunoscutei și apreciatei școli normale din Șendriceni. Acolo va fi dobândit cu siguranță gustul sau pasiunea pentru cunoașterea nuanțată a trecutului nostru istoric, ca și pentru deplina înțelegere și stăpânire a frumuseții, dar și a secretelor limbii „vechilor cazanii”, beneficiind de îndrumarea unui colectiv didactic de stirpe haretiană, ale cărui performanțe se recomandă de la sine prin statutul de excelență dobândit ulterior de foștii elevi ai aceleiași prestigioase instituții: Alexandru Zub, Stelian Dumistrăcel, Ilie Seftiuc, Ion H. Ciubotaru ș.a.

Sămânța harului cultivată meșteșugit la Șendriceni avea să beneficieze de condiții prielnice de evoluție și rodire în cadrul Facultății de Istorie-Filologie a Universității ieșene, al cărei dublu profil urmat i-a asigurat tânărului absolvent din vara anului 1958 platforma științifică indispensabilă viitorului mare specialist în descoperirea, editarea și interpretarea vechilor izvoare istorice. De altfel, încă înainte de încadrarea sa, prin repartizie guvernamentală, ca cercetător științific stagiar în cadrul sectorului de istorie medievală la Institutul de Istorie și Filologie (cum se numea, atunci, actualul Institut „A. D. Xenopol”) al Academiei, în toamna aceluiași an, această preocupare – cu frumoasă tradiție istoriografică slujită, între alții, de Theodor Codrescu, Gheorghe Ghibănescu, Mihai Costăchescu sau Nicolae Iorga – constituia o direcție majoră de cercetare în domeniu, având la Iași un animator al genului, în persoana profesorului Constantin Cihodaru. E de presupus că fostul dascăl, care coordona concomitent și activitatea colectivului de medievști din Institut, decriptase de-a lungul anilor, în amfiteatre ori în sălile de seminar, virtuțile intelectuale ale tânărului său învățăcel, de vreme ce i-a încredințat misiunea extrem de migăloasă și de responsabilă de a lucra la noua serie sau colecție de izvoare diplomatice medievale, inițiată și coordonată de Academie, pe teme științifice mult mai riguroase decât cea precedentă (*Documente privind istoria României*), binecunoscuta colecție *Documenta Romaniae Historica*, a cărei primă diviziune (seria A) este consacrată Moldovei. Angajat, prin urmare, de la început într-un asemenea program științific de anvergură, Ioan Caproșu și-a făcut din obiectiv un crez, pe care avea să-l slujească, cu energia și pasiunea tinereții, vreme de peste jumătate de veac, fără ca vârsta senectuții

să-i tulbure elanul, să-i diminueze capacitatea de efort, ori să-i modifice profilul activității cotidiene. Simțul parcă înnăscut al limbii, atât de necesar, dacă nu chiar indispensabil, unui editor de izvoare istorice, alăturat pregătirii temeinice și unui ascuțit spirit critic, aveau să constituie argumente solide, mai întâi, pentru promovarea-i succesivă în treptele de cercetare din cadrul Institutului, apoi și pentru cooptarea sa, din 1975, în comitetul național de redacție al colecției fundamentale de izvoare, *DRH*, seria A. *Moldova*.

Paralel cu mult prea migăloasa, cronofaga și dificila îndeletnicire de a identifica, în fondurile ori colecțiile arhivistice din țară și străinătate, felurite acte și documente istorice vechi (originale, copii, traduceri ori numai simple regeste), menite a fi scoase la lumină și introduse în circuitul științific prin cuprinderea lor în corpusul național de izvoare, Ioan Caproșu s-a alăturat de timpuriu, ca specialist deplin format în medievistică și recunoscut ca atare în cadrul breslei, inițiativelor vizând elaborarea unor lucrări colective de referință, precum: *Monumente istorice bisericești din Mitropolia Moldovei și Sucevei* (1974), volumul I din *Micul dicționar enciclopedic* (1978, 1984, 1992), *Dicționarul diplomatic* (1979), reeditarea vechiului dicționar al lui Horia Tiktin, *Rumänisch-Deutsches Wörterbuch* (1979), alte sinteze, ghiduri etc. Deosebit de rodnică și de benefică, nu doar pentru sine, a fost etapa colaborării instituționalizate cu Editura Meridiane din București, ale cărei deschideri culturale au antrenat în proiecte științifice de mai largă anvergură un consistent grup de cercetători ieșeni.

Iar fructele cooperării nu s-au lăsat așteptate: mai întâi, împreună cu profesorul Nicolae Grigoraș, a publicat o lucrare extrem de interesantă, *Biserici și mănăstiri vechi din Moldova. Până la mijlocul secolului al XV-lea* (1966), după care au văzut lumina tiparului, doar sub numele său, alte două studii cu caracter monografic: *Biserica Arbore* (1968) și, respectiv, *Biserica Sf. Gheorghe din Suceava* (1969). Pe aceeași tematică, avea să publice mai târziu lucrarea *Vechea catedrală mitropolitană din Suceava* (1981). Concomitent, a elaborat o suită de studii, articole și note științifice, focalizate pe varii aspecte de istorie economică, socială și politică a țărilor române de-a lungul Evului Mediu, istoria orașelor și, desigur, istoria culturii și a artei moldovenești.

Dar, cu siguranță, pentru mulți dintre foștii săi colegi de breaslă, imaginea omului de știință și a cărturarului Ioan Caproșu este ombilical legată de cea mai frumoasă etapă din istoria principalei publicații periodice a Institutului, „Anuarul”. Încredințându-i-se, încă din anul

1966, onoranta și responsabilă funcție de secretar științific de redacție, îndeplinită cu deosebită rigoare și profesionalism până atunci de Leonid Boicu, tânărul istoric avea să demonstreze, în scurtă vreme, o viziune sau concepție editorială, dublată de exigență și abilitate nebănuite, în proiecția sumarelor revistei, virtuți care i-au atras apoi, după apariția câtorva numere, schimbarea statutului său de secretar în cel de redactor responsabil al publicației.

Deloc întâmplător, „Anuarul Institutului de Istorie și Arheologie «A. D. Xenopol»” din Iași și-a impus cu ușurință supremația, timp de aproape două decenii, între revistele academice de profil, spre bucuria (poate și invidia) colegilor de breaslă din țară și spre lauda îndreptățită a multor cititori interesați din afară. Ambiționând afirmarea și menținerea revistei în prim-planul istoriografiei naționale și conștientizându-i rolul deja dobândit, Ioan Caproșu a recurs nu o dată la precomenzi tematice adresate unor reputați specialiști pentru studii, articole și note științifice, menite să asigure atât echilibrul compartimentelor în cadrul sumarelor, cât și o largă reprezentativitate istorico-geografică și de interes pentru autorii și cititorii „Anuarului”. În același timp, a vegheat asupra regularizării și optimizării relațiilor de schimb ale revistei în exterior, ca soluție esențială de menținere a dialogului științific cu străinătatea, și s-a îndeletnicit personal cu distribuția acesteia pe plan intern, prin crearea unui cerc – mereu extins – de abonați, persoane fizice sau juridice interesate de domeniul istoriografic.

De mare valoare și, implicit, de căutare în rândul cititorilor „Anuarului” se bucura rubrica – extrem de bogată și de variată a – recenziilor și notelor bibliografice, devenită sub redacția lui Ioan Caproșu nu numai o oglindă vie a producției istoriografice interne, alăturată celor mai recente și sugestive repere științifice și culturale externe, ci și o veritabilă tribună de luptă împotriva imposturii, diletantismului, ignoranței și suficienței promovate prin unele texte pseudoștiințifice. Înfruntând reacțiile acide, uneori, venite din partea autorilor recenzați, fie și colegi de breaslă, vremelnicul redactor șef, alături de vrednicii săi colaboratori, a asigurat revistei statutul de port-drapel al istoriografiei naționale, menținut ca atare și sub successorul în funcție, regretatul medievalist Leon Simanschi, până la evenimentele din decembrie 1989.

Meritele dobândite pe tărâmul cercetării științifice, cumulate cu șansa vacantării, din 1979, a unui post didactic la Universitatea „Alexandru Ioan Cuza”, l-au apropiat pe Ioan Caproșu de cariera

profesorală, pe care avea să o onoreze, în ipostazele succesive de lector, conferențiar (1981) și profesor (1990) în cadrul catedrei de istorie universală a Facultății de Istorie-Filosofie, ca titular al disciplinelor de Istorie medie universală și Paleografie slavonă. Experiența deja foarte bogată dobândită în câmpul cercetării, nefraturată, ba chiar amplificată și diversificată, după trecerea-i la catedră, avea să contribuie la atragerea interesului studenților pentru istorie, ca disciplină, și pentru studiul izvoarelor medievale, ca domeniu, să-i cimenteze legăturile cu generația tânără și, evident, să beneficieze de respectul și prețuirea acesteia. Celor înclinați a-i cantona prestația de istoric medievist doar în domeniul editării izvoarelor, domeniu pe care l-a înălțat la suprema demnitate în cadrul disciplinei, Ioan Caproșu le-a răspuns printr-o admirabilă teză de doctorat, pregătită sub îndrumarea științifică a fostului său magistru și colaborator, profesorul Constantin Cihodaru, sugestiv intitulată *Camăta în Moldova până la mijlocul secolului al XVIII-lea*. Din rațiuni extraștiințifice, asociate cu îndelungata-i plecare din țară, în ipostaza de *Visiting Professor*, mai întâi la Portland State University din Oregon, S.U.A. (1981-1983), ulterior la două universități britanice din Londra și Cambridge (1983-1986), lucrarea avea să vadă lumina tiparului abia peste un deceniu (în 1989), sub un titlu mult mai cuprinzător și mai potrivit tematicii abordate, *O istorie a Moldovei prin relațiile de credit. Până la mijlocul secolului al XVIII-lea*. Experiența didactică și de cercetare acumulată în mediile academice și universitare anglo-americe, suplimentată ulterior printr-o bursă DAD în spațiul german, i-a lărgit considerabil orizontul intelectual și profesional, prilejuindu-i totodată antamarea unor noi legături cărturărești, pe lângă cele preexistente, cu oamenii de știință și cu cercurile culturale occidentale, extrem de utile în procesul propriei evoluții profesionale.

Reluarea activităților didactice și de cercetare după revenirea în țară a urmat, neabătut, același ritual cu care își obișnuise colegii și studenții, adăugând, poate, un plus de dăruire și de entuziasm în procesul doritei finalizări a proiectelor anterior asumate și, cu siguranță, un orizont informativ mult extins în plan istoriografic. Iar din acele proiecte nu putea lipsi, se înțelege, continuarea travaliului de durată – adesea solitar, deși obiectivul academic reclamă munca în echipă! – circumscris editării corpusului național de izvoare, *Documenta Romaniae Historica*. Astfel, dacă înainte de plecare,

izbutise, în alternanță cu câțiva colaboratori (C. Cihodaru, L. Șimanschi, N. Ciocan), să finalizeze și să publice doar patru volume din seria asumată, și anume: vol. XXI (1632-1633); vol. XXII (1634); vol. I (1384-1448), distins de Academia Română, în anul 1975, cu premiul „Nicolae Bălcescu”, și vol. III (1487-1504), după „repatriere”, în condițiile în care suprapunerea obligațiilor didactice și administrative a coincis cu diminuarea dramatică a frecvenței și numărului colaboratorilor, Ioan Caproșu a reușit un adevărat tur de forță, îmbogățind seria cu alte șapte volume de documente: vol. XXIV (1637-1638) în colaborare cu C. Cihodaru; vol. XXVI (1641-1642); vol. XVIII (1623-1625) în colaborare cu V. Constantinov; vol. VI (1546-1570); vol. XX (1629-1631) în colaborare cu C. Burac; vol. VII (1571-1584) și, în fine, vol. VIII (1585-1592).

Despre „tehnologia” descoperirii și transcrierii documentelor istorice, ca și despre exactitatea și oportunitatea informațiilor bibliografice însoțitoare fiecărui act, ori despre acribia filologică indispensabilă și evidentă în interpretarea grafiilor și a formelor de expresie specifice limbii române vechi, conturând laolaltă valoarea inestimabilă a fiecăruia dintre volumele deja apărute, s-au pronunțat elogios de-a lungul timpului specialiștii domeniilor implicate, pentru care *istoricul* și *filologul* Ioan Caproșu s-a impus ca model. Deloc întâmplător, profesorul german de origine română Paul Miron, de la Universitatea din Freiburg im Breisgau, împreună cu regretatul om de știință Vasile Arvinte, inaugurând la Iași un ambițios program restitativ al textelor vechi românești, sub un sugestiv titlu: *Monumenta linguae dacoromanorum*, au apelat la colaborarea experimentatului editor de izvoare istorice, pentru a oferi o haină nouă, modernă, *Bibliei* din 1688. Primele cinci tomuri sau părți ale *Bibliei* apărute în prestigioasa editură a Universității ieșene, și anume: *Genesis* (1988), pentru care editorii au fost recompensați cu premiul „B. P. Hașdeu” al Academiei Române, *Exodus* (1991), *Leviticus* (1993), *Numeri* (1994) și *Deuteronomium* (1997), au solicitat la maximum pregătirea sau competența filologico-istorică a editorilor, cu alte cuvinte un înalt profesionalism, cunoscute fiind controversesele și dificultățile generate de evoluția limbii române în etapa tranziției de la scrisul slavon la cel chirilic.

Aceleași alese virtuți intelectuale au stat la baza încredințării directe sau prin împuterniciți – spre finisare și valorificare tipografică a – unor texte concepute de câțiva foarte cunoscuți oameni de știință,

care, din varii motive, nu și-au putut duce la bun sfârșit toate proiectele cărturărești asumate; acele texte reclamau nu doar simpla asistență colegială, ci intervenția *in extenso* a unui experimentat și polivalent cercetător, fie prin actualizarea și completarea informației, fie prin cosmetizări stilistice, ori prin rescrierea unor paragrafe sau capitole întregitoare, absolut indispensabile pentru optimizarea produsului finit. Prelucrând în integralitate textul manuscris al profesorului și filozofului ieșean Dan Bădărău (la rugămintea expresă a autorului), text căruia i-a asigurat exact dimensiunea care-i lipsea, cea istorică, a făcut posibilă apariția, din anul 1974, a unei foarte frumoase și interesante cărți dedicate fostei capitale moldave, *Iașii vechilor zidiri. Până la 1821*, cu o nouă ediție, revizuită, în anul 2007. Tot în colaborare, de astă dată cu venerabilul și temutul recenzent de la „Anuar”, C. A. Stoide, Ioan Caproșu a publicat la Chișinău, în 1992, *Relațiile economice ale Moldovei cu Brașovul. De la începutul secolului al XVIII-lea până la 1850*, lucrare pentru care dispărutul a fost distins *post mortem* cu premiul Academiei. Aceluiași neobosit ardelean moldovenizat avea să-i valorifice mai târziu (2005) – prin ediții de aleasă ținută – studiile *Manufacturile din Țara Bârsei între 1750 și 1850*, respectiv *Comerțul cu cărți dintre Transilvania, Moldova și Țara Românească între 1730 și 1830*, semnificând, deopotrivă, acte restitutive de cultură istorică și de deferență postumă față de autor.

Prețuirea înaintașilor ostenitori în câmpul izvoarelor istorice medievale ocupă, de altfel, un loc privilegiat în sufletul, ca și în calendarul preocupărilor științifice ale universitarului Ioan Caproșu. Astfel, încă din anul 1989, s-a îngrijit de tipărirea, în condiții grafice deosebite, a manuscrisului lucrării elaborate de Alexandru I. Gonța, *Legăturile economice ale Moldovei cu Transilvania. Secolele XIII-XVII*, adăugând textului cuvenitele segmente întregitoare: prefață, bibliografie și indice, spre a-i înlesni astfel utilitatea în rândul specialiștilor și accesibilitatea în rândul cititorilor. Un an mai târziu, a tipărit un alt manuscris al aceluiași istoric, *Documente privind istoria României. Indicele numelor de locuri. Secolele XIV-XVII* (lucrare distinsă cu premiul Academiei acordat *post mortem* autorului), inițiativă continuată și materializată, după un lustru, prin publicarea *Indicelui numelor de persoane. Secolele XIV-XVII*, din respectiva colecție, acte ce au semnat nu doar simple ediții, ori gesturi omagiale față de un coleg de breaslă dispărut, ci punerea la dispoziția tuturor celor interesați a unor instrumente de lucru extrem

de utile, dacă nu și indispensabile, cercetării istorice. De aceeași factură și valoare sunt edițiile îngrijite din textele manuscrise ale altor doi cunoscuți dascăli și oameni de știință, Petru Caraman și Teodor Balan. Celui dintâi i-a publicat, în serial, excelentul studiu sugestiv intitulat *Cum nu trebuie editate vechile manuscrise slavo-române* (1996-1998), a cărui actualitate a rămas neștirbită, iar celui de al doilea i-a întocmit ediția actelor istorice adunate în timpul vieții, dar nevalorificate, din cunoscuta-i serie de *Documente bucovinene*, volumele VII-IX (2005-2006).

Un foarte sugestiv reper în dimensionarea operei științifice a lui Ioan Caproșu, constă în publicarea – în mai puțin de un deceniu – a unui neprețuit tezaur documentar consacrat istoriei medievale și premoderne a Iașilor, însumând laolaltă câteva mii de pagini. Mai întâi, împreună cu fostul său student, Mihai Răzvan Ungureanu, a alcătuit și tipărit, în Editura Universității (1997), două volume de *Documente statistice privitoare la orașul Iași*, acoperind cronologic perioadele istorice 1755-1820 (vol. I) și 1824-1828 (vol. II). Doi ani mai târziu, în 1999, alături de un alt discipol, Petronel Zahariuc, a publicat la editura locală „Dosoftei” primul volum dintr-o serie-maraton de *Documente privitoare la istoria orașului Iași*, cuprinzând acte interne din perioada 1408-1660. Apoi, continuând travaliul în chip solitar, până în anul 2007, a pus la dispoziția celor interesați de evoluția istorică a Iașilor în secolele XVII-XVIII alte nouă volume de documente, focalizate pe anii: 1661-1690 (vol. II); 1691-1725 (vol. III); 1726-1740 (vol. IV); 1741-1755 (vol. V); 1756-1770 (vol. VI); 1771-1780 (vol. VII); 1781-1790 (vol. VIII); 1791-1795 (vol. IX) și, în sfârșit, 1796-1800 (vol. X).

Probabil, această serie fantastică de documente ar fi continuat și pentru prima jumătate a secolului al XIX-lea, chiar dacă, parțial, epoca e acoperită prin cele două volume de acte statistice menționate mai sus; dar cărturarul Ioan Caproșu s-a lăsat ispitit de alte două proiecte științifice de anvergură și însemnătate comparabile: alături de fosta sa doctorandă, Elena Chiaburu, s-a îngrijit de apariția – în condiții grafice de excepție – a patru volume masive de *Însemnări de pe manuscrise și cărți vechi din Țara Moldovei*, diferențiate doar prin etapele istorice cărora le sunt consacrate: 1429-1750 (vol. I); 1751-1795 (vol. II); 1796-1828 (vol. III) și 1829-1859 (vol. IV). Continuitatea preocupărilor și a legăturilor de colaborare științifică cu Casa Editorială Demiurg, care s-a îngrijit de tipărirea acelor *Însemnări*, a fost asigurată neîntrerupt, într-o cadență de invidiat pentru următorii

ani (2009-2011), când a scos la lumină alte trei volume din *Sămile Vistieriei Țării Moldovei*: vol. I (1763-1784); vol. II (1786-1798) și vol. III (1805-1826). A vegheat apoi, de unul singur, la apariția ultimelor două tomuri din colecția fundamentală de izvoare medievale *DHR*, pentru a contura astfel imaginea de ansamblu a hărniciei și eficienței, dar și a energiei sau efortului intelectual, investite statornic până la limita rezistenței fizice, spre pilda (uneori și uimirea) confrăților de breaslă.

Despre latura *didactică* a *omului de știință* Ioan Caproșu, se cuvin apreciate alesele însușiri ale dascălului implicat cu maximă responsabilitate în procesul educațional, având știința și măsura comunicării, dar și harul apropierii de studenți nu prin trucuri facile sau rabat la exigență, ci prin cunoașterea și cultivarea atentă a valorilor educative ale disciplinei, implicit prin atragerea celor mai vrednici dintre învățăcei în sfera propriilor preocupări de medievistică. Nu întâmplător, după evenimentele din decembrie 1989, beneficiind și de sprijinul larg al studenților, proaspătului promovat pe funcția îndreptățită de profesor avea să i se încredințeze misiunea (ingrată pentru acea vreme) de decan al Facultății, pe care a îndeplinit-o cu brio și ulterior, pe durata a încă unui mandat. Bogata-i experiență dobândită în activitatea de cercetare, ca și la catedră, a motivat și acordarea statutului de îndrumător științific pentru doctorat profesorului Ioan Caproșu, în specializările Istoria medievală a românilor și Științe auxiliare ale istoriei.

În tripla-i ipostază: de decan, dascăl la catedră și, respectiv, îndrumător științific, Ioan Caproșu a manifestat o grijă permanentă pentru cunoașterea nuanțată, de către seriile de studenți sau doctoranzi, a adevărului istoric nemistificat, a valorilor materiale și spirituale din întreg spațiul istoric românesc, urmărind setarea tinerelor conștiințe pe însușirea temeinică a aleșelor virtuți ale înaintașilor. Sunt binecunoscute de către colegii de breaslă relațiile speciale manifestate de timpuriu de cărturar față de confrății basarabeni, relații revigorată și amplificate după căderea cortinei de fier și după dobândirea independenței de către Republica Moldova. Dacă până atunci legăturile științifice, acoperitoare celor sufletești, cristalizate între istoricii ieșeni și cei „moldoveni” se rezumau la vizitele sporadice ale colegilor de peste Prut la Institutul de Istorie și Arheologie „A. D. Xenopol”: Alexandru Moșanu, Demir Dragnev, Pavel Dimitriu, Filip Grecu, Ion Niculiță, ș.a., după anii '90 situația s-a îmbunătățit considerabil.

Profitând de noile împrejurări politice create pe ambele maluri ale Prutului, autoritățile române au încheiat un acord cu cele din Republica Moldova, prin care studenților basarabeni merituoși li s-a oferit șansa continuării studiilor și perfecționării în principalele centre universitare din țară. În acest cadru general, între Facultatea de Istorie a Universității „Alexandru Ioan Cuza” din Iași și Facultatea similară a Universității de Stat din Moldova a fost semnat un protocol de colaborare, pe care decanul instituției ieșene l-a aplicat și slujit cu exemplară devoțiune, nu doar pe durata mandatului său. Iar acea colaborare a fost ulterior extinsă asupra altor universități și centre universitare (din Chișinău, Bălți și Cahul) cu profil pedagogic, îmbrăcând varii forme de expresie: cursuri sau prelegeri, conferințe, coordonări științifice, schimburi de experiență între cadre didactice, donații de cărți, consultări și recomandări pentru elaborarea unor manuale de istorie ori lucrări metodice etc.

Pentru toate acestea, pentru dăruirea, pasiunea, stăruința și consecvența cu care s-a implicat în procesul dezvoltării și aprofundării legăturilor multiple dintre cele două segmente aparținând aceluiași trunchi, colegii de breaslă de peste Prut l-au cooptat, în 1990, ca membru în colegiul de redacție al revistei „Destin românesc” (București-Chișinău), gest continuat, în 1992, de redacția cunoscutei „Reviste de Istorie a Moldovei”, iar mai târziu (din 2005) de cea a „Revistei de Științe Socio-umane” din Chișinău. În toamna anului 2000, profesorii și colaboratorii Facultății de Istorie a Universității Pedagogice de Stat „Ion Creangă” din capitala Republicii Moldova, în semn de aleasă și înaltă prețuire, au decis să-i atribuie distinsului profesor și prieten ieșean titlul onorific de *Doctor honoris causa*, iar Academia de Științe a Republicii Moldova i-a acordat medalia *Dimitrie Cantemir*, invocând, între altele, „sprijinul impresionant acordat colegilor de breaslă moldoveni”.

Evident, și acasă, în țară, prestația dascălului și omului de știință Ioan Caproșu a beneficiat de cuvenitele aprecieri din partea celor îndrituiți, beneficiari sau evaluatori ai îndelungatei și ai rodnicei sale activități în domeniile conexe ale învățământului și cercetării. În afara amintitelor premii pe care i le-a acordat Academia Română în anii 1975 și 1990, a fost distins cu Diploma de Onoare (1995) și cu Premiul de excelență (2002) ale Universității „Alexandru Ioan Cuza” din Iași, cu Diploma de Onoare a Arhivelor Naționale din București (1997), cu

Premiul „Vasile Pogor” (1998) și Diploma de excelență (2004) din partea Primăriei Municipiului Iași și cu Premiul *Opera Omnia* (2001) al Consiliului Național al Cercetării Științifice din Învățământul Superior al Ministerului Educației și Cercetării. În anul 2004, a fost decorat cu Ordinul *Meritul cultural*, în grad de ofițer, pentru „cercetare științifică”, iar patru ani mai târziu, Universitatea ieșeană i-a atribuit distincția de *Professor emeritus*.

Ca o încununare a întregii activități desfășurate vreme de peste un demisecol, la 24 octombrie 2012, Adunarea generală a Academiei Române l-a primit pe neobositul medievist ieșean Ioan Caproșu în rândul membrilor ei de onoare. Înalta recunoaștere nu i-a modificat conduita și nu i-a tulburat ritmul activității științifice cotidiene, desfășurată în chip apostolic pe altarul colecției naționale de izvoare *DRH*, într-o aparentă izolare față de freamătul lumii înconjurătoare și de problematica complexă a contemporaneității. Înconjurat de teancuri de dosare, cuprinzând transcrieri după documente vechi, manuscrise, xerox-uri, fișe de semnalare, volume în pregătire, reviste și alte publicații culturale, istoricul Ioan Caproșu a continuat să se informeze și să ofere cu generozitate sugestii, îndrumări ori răspunsuri celor care i le solicitau, să comenteze evenimentele cotidiene și chiar să lucreze într-o manieră adaptată, desigur, capacităților fizice tot mai scăzute din ultimii ani. Constrâns a-și reduce prezența și programul de lucru la Facultate la doar două-trei ore pe zi, spre a se consulta mai des cu medicii, la începutul acestui an starea sănătății, tot mai precară, i s-a agravat, fiind spitalizat, apoi transferat într-un centru special de recuperare, unde părea că-și revenise, după cum mi se confesa telefonic cu doar două zile înainte de tristul deznodământ, când inima a încetat a-i mai bate.

A plecat omul și cetățeanul, prietenul și adversarul, cercetătorul și istoricul, editorul și îndrumătorul științific, dascălul și academicianul Ioan Caproșu, dar a rămas în urmă-i, în conștiința celor care l-au cunoscut, amintirea faptelor sale: civile sau cetățenești, culturale, didactice și științifice, însoțindu-i mereu imaginea: când blândă sau aspră, când jovială sau tristă, când amabilă sau critică, în funcție de interlocutor și de împrejurări. Mai presus de toate, însă, rămâne opera sa științifică, una de înaltă și perenă valoare, așezată la temelie istoriografiei naționale, adică la izvoare! Pentru că, fără a-i neglija sau minimaliza contribuția teoretică la progresul disciplinei,

ilustrată prin volumele, studiile, notele și recenziile publicate în răstimp, consider că nici o construcție istorică autentică nu poate fi concepută fără apelul la izvoarele documentare, domeniu pe care distinsul medievist ieșean l-a slujit cu abnegație, rigoare și devoțiune exemplare, îmbogățindu-l an de an, vreme de mai bine de jumătate de secol. În plus, a avut grijă să lase în urmă discipoli capabili a-i continua opera și a întreține astfel, la Iași, climatul necesar perpetuării unei direcții de cercetare vitale pentru știința numită de Cicero *învățătorul vieții*.

Drum lin către stele, stimate coleg, prieten și magistre
Ioan Caproșu!

Sit tibi terra levis!